

MEZI ROVNOSTÍ A OLIGARCHIÍ (2016)

Bylo svrchovaně žádoucí vztyčit všechny dosažitelné zábrany před spiknutím, intrikami a korupcí. U těchto smrtících protivníků republikánské vlády lze přirozeně očekávat postup z vícero stran, především ale z touhy cizích mocností zajistit si nenáležitou převahu v našich radách. A jak lépe by tuto touhu mohly uspokojit než tím, že pozvednou vlastní výtvar na nejvyšší úřad unie?

— ALEXANDER HAMILTON, 1788

Zle zemi je a v zhoubu upadává,
kde hyne lid a mamonu je vláda.

— OLIVER GOLDSMITH, 1770

Putinův mocenský režim věčnosti otrásl politickými ctnostmi: zlikvidoval v Rusku princip nástupnictví, atakoval integraci Evropy, podnikl invazi na Ukrajinu s cílem zabránit vzniku nových forem politiky. Jeho největším tažením byla kyberválka, jež měla zničit Spojené státy americké – a z důvodů spjatých s americkými společenskými nerovnostmi ruská oligarchie v roce 2016 dosáhla ohromujícího vítězství, v jehož důsledku se nerovnoprávnost v Americe stala ještě větším problémem.

Alexander Hamilton se před dvěma staletími obával útoku „smrtících protivníků republikánské vlády“. Nástup Donalda Trumpa byl přesně takovým útokem a ruské vedení poskytlo jeho kandidatuře otevřenou a nadšenou záštitu. Po celý rok 2016 ruské elity s úsměvem prohlašovaly: „Trump je naším prezidentem.“⁶⁴¹ Šéf

internetového vysílání stanice Pervyj kanal Konstantin Rykov řídil webovou stránku (založenou roku 2015), která šířila myšlenku Trumpovy prezidentské kandidatury. Dmitrij Kisel'jov, což je vůdčí postava v ruských médiích, se radoval, že „vychází nová hvězda – Trump“. Týž názor sdíleli i eurasianisté: Alexandr Dugin zveřejnil klip s názvem *In Trump We Trust* a vybízel Američany „hlasovat pro Trumpa!“. „Pravoslavný oligarcha“ a zaštitovatel invaze na Ukrajinu Konstantin Malofejev prosazoval Trumpovu kandidaturu v sérii článků. Alexej Puškov, který ve Státní dumě předsedá výboru pro zahraniční vztahy, dal průchod obecné naději, že „Trump dokáže vykolejit lokomotivu Západu“. A někteří Rusové se Američany pokoušeli varovat. Putin chápe – vysvětloval bývalý ministr zahraničí Andrej Kozyrev –, že „Trump pošlape americkou demokracii a poškodí, ne-li zničí Ameriku jakožto pilíř stability a klíčovou sílu, která je [Putinovi] schopna čelit“.⁶⁴²

Ruská mediální mašinerie konala v Trumpův prospěch. Jak to následně objasnil jeden ruský novinář, „dostali jsme zcela jasné instrukce: prezentovat Donalda Trumpa pozitivně a jeho opONENTKU Hillary Clintonovou negativně“.⁶⁴³ Ruské propagandistické fórum s názvem Sputnik využilo na Twitteru (na znamení úcty k Trumpovi a podpory pro něj, neboť šlo o obrat, se kterým přišel on) hashtag #crookedhillary a asociovalo Clintonovou s nukleární válkou.⁶⁴⁴ Trump vystoupil na RT se stížností, že americká média jsou lživá.⁶⁴⁵ To byla pro RT ideální příležitost, neboť veškerý smysl existence tohoto televizního kanálu spočíval v odhalování ústředního principu, že všichni lžou. Nyní se k témuž názoru přihlásil Američan.

Když Trump v listopadu vyhrál prezidentské volby, vyvolalo to v ruském parlamentu potlesk.⁶⁴⁶ Trump rychle zatelefonoval Putinovi, aby si nechal pogratulovat. Kisel'jov, klíčový muž v ruských médiích, ve svém nedělním večerním pořadu *Vesti něděli* Trumpa oslavoval jako návrat mužnosti do politiky a fantazíroval před diváky o tom, jak Trump uspokojuje blondýny včetně Hillary Clintonové. S potěšením též konstatoval, že „slova ‚demokracie‘ a ‚lidská práva‘ nejsou součástí Trumpova slovníku“. Při popisu setkání Trumpa s Obamou prohlásil, že Obama „máchal rukama, jako

by byl v džungli“. Při komentáři k Trumpově inauguraci se vyslovil, že Michelle Obamová vypadá jako služka.⁶⁴⁷

POLITIKA VĚČNOSTI je plná fantazmagorií, botů, trollů a duchů, ožvlých mrtvých i mrtvých duší a dalších neskutečných bytostí, které provázejí fiktivní postavu na cestě k moci. „Úspěšný podnikatel Donald Trump“ byl čirou smyšlenkou, fantazií zrozenou v oné podivné atmosféře, v níž se sestupný tah americké politiky věčnosti, tedy nespoutaný kapitalismus, srazil se stoupajícími uhlovodíkovými parami ruské politiky věčnosti, tedy kleptokratickým autoritářstvím. Rusové dokázali učinit prezidentem USA „bytost vlastní výroby“. Trump byl náloží v kyberzbrani použité s cílem vyvolat chaos a podnítit oslabení – což se také stalo.⁶⁴⁸

Trumpův postup do Oválné pracovny procházel třemi fázemi. Všechny závisely na určitém zranitelném místě Ameriky a vyžadovaly americkou součinnost. Jednak museli Rusové proměnit neúspěšného realitního developera v příjemce ruského kapitálu. Následně se musel tento neúspěšný realitní developer v americké televizi představit jako úspěšný byznysmen. A konečně Rusko cíleně a zdárně zasáhlo ve prospěch fiktivní postavy „úspěšný podnikatel Donald Trump“ do prezidentských voleb v roce 2016.

Rusové po celou dobu věděli, co je skutečnost a co je fikce. Rusové věděli, co je Trump zač: nikoli onen „VELICE úspěšný podnikatel“, za kterého se vydává v tweetech,⁶⁴⁹ nýbrž americký „lúžr“ proměněný v ruskou loutku. Američané si mohou nechat zdát něco jiného, nicméně nikoho, kdo v Moskvě něco znamenal, nenapadlo uvěřit, že Trump snad je mocný realitní magnát. Před osudem, který by normálně čekal na každého s podobným řetězem neúspěchů, ho zachránily ruské peníze.

Z AMERICKÉHO HLEDISKA představuje Trump Tower křiklavou budovu na newyorské Páté avenue. Z ruského hlediska jde o lákavé sídlo mezinárodního zločinu.

S práním špinavých peněz, prováděným díky nákupu a prodeji bytů v Trump Tower, začali ruští gangsteři už v roce 1984. Počínaje rokem 1986 byl Trump terčem dvoření a lichotek sovětských

diplomatů, kteří ho navykali na myšlenku, že na něj čeká lákavá budoucnost mogula v Moskvě. V roce 1987 Sovětský svaz uhradil Trumpovi a jeho tehdejší manželce Ivaně návštěvu Moskvy a pobyt v Leninově apartmá v hotelu Nacional. Jeho pokoj byl nepochybně odposloucháván a sledován; sběr kompromitujících materiálů na osoby, které by později mohly získat vliv, byl běžnou praxí KGB. Zajímavé je, že o kandidatuře na prezidenta začal Trump mluvit a inzeráty obhajující americký izolacionismus začal šířit až po návratu ze SSSR. Po zhroucení Sovětského svazu v roce 1991 se ruská mafie uchytila i v New Yorku. Bydlel zde vůbec nejslavnější ruský nájemný vrah, po kterém dlouho pátrala FBI. Skupina Rusů byla zatčena za to, že řídila nelegální hazardní síť z apartmánu hned pod Trumpovým bytem. Třetinu luxusních obytných jednotek v Trump World Tower, která vznikla v rozmezí let 1999–2001 na východní straně Manhattanu poblíž sídla OSN, zakoupily osoby a obchodní entity z území bývalého Sovětského svazu. V bytě hned pod Kellyanne Conwayovou, z níž se později stala tisková mluvčí Trumpovy kampaně, bydlel v Trump World Tower muž, jehož ministerstvo financí vyšetřovalo za praní špinavých peněz. Sedm set jednotek v Trumpových nemovitostech na jižní Floridě zakoupily skořápkové firmy – a dva muži, kteří byli s jejich existencí spojeni, byli usvědčeni z provozování ilegálního hazardu a praní špinavých peněz z Trump Tower. Možná Trump vůbec netušil, co se v jeho majetku děje.⁶⁵⁰

Koncem devadesátých let už se obecně mělo za to, že Trumpovi není možné půjčovat a že je zbankrotovaný. Dlužil zhruba čtyři miliardy dolarů více než sedmdesáti bankám, přičemž přibližně za osm set milionů dolarů ručil osobně.⁶⁵¹ Nikdy neprojevil sebemenší snahu či schopnost své dluhy splatit. Po vyhlášení bankrotu v roce 2004 mu už žádná americká banka nepůjčila. Byla k tomu svolná pouze Deutsche Bank, jejíž usedlý název zastírá značně barvitou a skandální historii. Za pozornost stojí, že Deutsche Bank v rozmezí let 2011–2015 vyprala také asi deset miliard dolarů pro ruské klienty.⁶⁵² A stejně tak stojí za pozornost, že Trump svůj dluh vůči Deutsche Bank odmítl splatit.

Jeden ruský oligarcha odkoupil od Trumpa dům za částku o 55

milionů vyšší, než kolik za nemovitost zaplatil Trump.⁶⁵³ Kupec jménem Dmitrij Rybolovlev neprojevil o pořízený majetek nikdy sebemenší zájem a nikdy v něm nepobýval. Když však Trump později kandidoval na prezidenta, objevoval se Rybolovlev na těchže místech, kde vystupoval Trump.⁶⁵⁴ Trumpův domnělý byznys, tedy realitní podnikání, se změnil v ruskou šarádu. Rusové pochopili, že bytové komplexy lze využít k praní špinavých peněz, a využili proto Trumpovo jméno k výstavbě dalších budov. Jak v roce 2008 prohlásil Donald Trump mladší: „Rusové tvoří poměrně disproporční průřez mnoha našich aktiv. Z Ruska k nám přitéká mnoho peněz.“

Nabídky Rusů se těžko daly odmítnout: miliony dolarů pro Trumpa předem, podíl na zisku, Trumpovo jméno na průčelí budovy – a přitom nulová Trumpova investice. Takto pojatá dohoda zcela vyhovovala oběma stranám. V roce 2006 občané bývalého SSSR financovali výstavbu Trump SoHo, a přestože on sám do stavby neuložil žádné prostředky, poskytli mu 18 procent ze zisku. Američanovi ruského původu Felixi Saterovi, který v Trump Organization působil ve funkci vrcholného poradce, byty posloužily jako pračka peněz. Sater měl v Trump Tower kancelář dvě patra pod tou Trumpovou. Trump byl závislý na ruských financích, které mu Sater zajišťoval prostřednictvím entity nazvané Bayrock Group. Sater dokázal lidem z postsovětské oblasti zajistit nákup bytů prostřednictvím skořápkových firem. Počínaje rokem 2007 pomáhali Sater a Bayrock Group Trumpovi po celém světě a spolupracovali s ním minimálně na čtyřech projektech. Některé skončily nezdařením, ale Trump na nich přesto vydělal.⁶⁵⁵

Rusko není obecně bohatá země; bohatství, které se v zemi nachází, je vysoce koncentrované. Pro Rusy je proto běžnou praxí zavázat si někoho tím, že mu zajistíte lehce dostupné peníze a cenu na oplátku stanovíte až následně. Coby kandidát na prezidentský úřad se Trump vzepřel letité tradici a nezveřejnil svá daňová přiznání – nejspíše proto, aby nevyšla najevo jeho nápadná závislost na ruském kapitálu. Bezrizikové transakce s Rusy Trump prováděl dokonce i poté, co v červnu 2015 oznámil svou kandidaturu na prezidentský úřad. V říjnu 2015, kdy se blížila debata republikánských kandidátů, podepsal závazný příslib, že

Rusům dovolí postavit v Moskvě výškovou budovu a umístit na ni svoje jméno.⁶⁵⁶ Na Twitteru současně oznámil: „Putin miluje Donalda Trumpa.“⁶⁵⁷

Obchod nakonec nebyl uzavřen, snad proto, že by se pak ruské zdroje Trumpova domnělého úspěchu staly příliš očividnými zrovna ve chvíli, kdy jeho prezidentská kampaň začala nabírat tempo. Fiktivní postava zvaná „úspěšný podnikatel Donald Trump“ měla na práci důležitější věci. Řeceno slovy, která v listopadu 2015 napsal Felix Sater: „Náš chlapeček se může stát prezidentem Spojených států a my to můžeme zařídit.“⁶⁵⁸ V roce 2015 – přesně ve chvíli, kdy Trump potřeboval prostředky na kampaň – se jeho nemovitosti začaly mezi skořápkovými firmami těšit závrtné oblibě: za onen půlrok, jenž odděloval Trumpovu nominaci za Republikánskou stranu od vítězství ve všeobecných volbách, bylo asi 70 procent odprodaných jednotek v jeho stavbách pořízeno nikoli konkrétními lidmi, nýbrž společnostmi s ručením omezeným.⁶⁵⁹

„CHLAPEČEK“ RUSKA se do amerického povědomí zapsal díky oblíbenému televiznímu pořadu *The Apprentice*, kde Trump vystupoval v roli mogula, jenž může najímat a propouštět lidi dle libosti. Role mu padla – snad proto, že předstíráním podobné činnosti trávil svůj pracovní čas už předtím. Svět zachycený v pořadu představoval nelítostnou oligarchii, v níž budoucnost jednotlivce závisí na náladách jediného mocného muže. Každá epizoda vrcholila ve chvíli, kdy Trump zasadil bolestnou ránu: „Máš padáka!“ Svou prezidentskou kampaň Trump stavěl na předpokladu, že svět opravdu vypadá takhle: smyšlená figura se smyšleným bohatstvím, která ignoruje právo, pohrdá institucemi a postrádá soucit, může lidem vládnout díky rozdílení bolesti. Trump během debat trumfl své republikánské rivaly i díky tomu, že měl dlouholetou praxi v hraní smyšlené televizní postavy.

Trump byl dlouhodobým šířitelem neskutečna. V roce 2010 pomohla RT americkým stoupencům konspiračních teorií rozšířit lživou domněnku, že se prezident Barack Obama nenarodil ve Spojených státech.⁶⁶⁰ Tato fikce byla láková pro rasisticky smýšlející Američany, kteří svého řádně zvoleného prezidenta chtěli dostat

z hlavy, a vyzývala je k životu v alternativní realitě. V roce 2011 se Trump stal mluvčím této imaginární kampaně. Platformu k tomu měl výhradně díky tomu, že si ho Američané spojovali s oním úspěšným podnikatelem, kterého hrál v televizi – a tuto roli mu zas umožnil hrát pouze fakt, že mu Rusové pomohli z problémů. Fikce se opírala o fikci, jež se opírala o další fikci.

Z ruské perspektivy Trump představoval zoufalce, jehož se podařilo zachránit, a strategickou výhodu, kterou je nutno využít k vyvolání chaosu. Letmo bylo toto pouto ozkoušeno v roce 2013 při moskevské přehlídce Miss Universe. Trump se tu před Putinem natřásal a doufal, že se s ruským prezidentem „skamarádí“. Jeho ruští partneři ovšem věděli, že Trump potřebuje peníze, a přestože přehlídku zorganizovali sami, zaplatili mu 20 milionů dolarů – a dovolili mu hrát roli Američana obdařeného penězi a mocí.⁶⁶¹ Při té příležitosti vznikl hudební klip, v němž Trump dostal šanci říci jedné úspěšné hvězdě ruské pop-music – synovi muže, který přehlídku skutečně řídil – slova: „Máš padáka!“⁶⁶² Kdo Trumpa nechal vyhrát, měl ho v hrsti.

Vítězný Trump představoval fikci, jež měla přivodit prohru jeho vlastní zemi.

SOVĚTSKÁ tajná policie – s postupem doby známá pod označením Čeka, GPU, NKVD, KGB a poté v samostatném Rusku FSB⁶⁶³ – vynikala v operacích zvláštního druhu, nazývaných „aktivní opatření“. V rozvědné činnosti všechno závisí na pozorování a chápání, v kontrarozvědce je naopak cílem zajistit, aby druzí neviděli a nechápali. Při aktivních opatřeních – příkladem je operace zaměřená na fiktivní postavu „úspěšný podnikatel Donald Trump“ – je cílem nepříteli přimět, aby nasměroval vlastní přednosti proti vlastním slabinám. Při kyberválce roku 2016 Rusko nad USA zdrcujícím způsobem zvítězilo v důsledku toho, že se vztah techniky a života změnil způsobem, který poskytl výhodu ruským provozatelům aktivních opatření.

V sedmdesátých a osmdesátých letech už studená válka spočívala v technologické soutěži o viditelnou spotřebu atraktivního zboží v reálném světě.⁶⁶⁴ Země Severní Ameriky a západní Evropy tu

měly nepochybnou výhodu a v roce 1991 se Sovětský svaz zhroutil. Po vstupu neregulovaného internetu do většiny amerických (ne však ruských) domácností počínaje zhruba rokem 2000 se vzájemný vztah života a techniky změnil – a současně s tím se přesunulo i těžiště mocenské rovnováhy. V roce 2016 už průměrný Američan trávil denně více než deset hodin u displejů a obrazovek – většinou na zařízeních s připojením na internet.⁶⁶⁵ V básni *Dutí lidé* T. S. Eliot napsal: „Mezi představu / a skutečnost / mezi úmysl / a čin / se snáší Stín.“* Tímto stínem se v Americe po roce 2010 stal internet, jenž lidi odděloval od toho, co podle vlastního mínění činili. V roce 2016 už technologie americké společnosti nezajišťovala lepší image před vnějším světem, naopak: umožňovala lépe nahlédnout do americké společnosti a do mentality jednotlivých Američanů.

V Orwellově románu *1984* je protagonistovi sděleno: „Budeš dutý. Vymačkáme tě, až budeš docela prázdný, a pak tě naplníme sebou.“** V období po roce 2010 se už soutěž nevedla (tak jako za studené války) o materiální objekty určené ke spotřebě, nýbrž o psychické stavy, jež lze vyvolat v mysli. Ruská ekonomika nepotřebovala vyrábět nic, co by mělo materiální hodnoty – a ruským politikům stačilo využít technologií vytvořených jinde ke změně duševních stavů. Jakmile se začalo soutěžit o nepozorovatelnou manipulaci s povahami, není překvapením, že Rusko zvítězilo.

Putinovo Rusko přikročilo k vyhlášení války ne proto, že by mělo konkrétní důvod, nýbrž proto, že situace byla výhodná. Iljin a po něm další ruští nacionalisté vylíčili Západ jako duchovní hrozbu, jež samotnou svou existencí tvoří fakta, která mohou být pro Rusy škodlivá nebo matoucí. Z tohoto hlediska byla preventivní kyberválka proti Evropě a Americe oprávněná, jakmile se stala technicky proveditelnou.⁶⁶⁶ V roce 2016 už ruská kyberválka probíhala skoro deset let⁶⁶⁷ – i když ji americká diskuse z valné části neregistrovala. Jeden ruský poslanec se vyjádřil, že zatímco Rusko vybíralo amerického prezidenta, americké tajné služby to „prospaly“.⁶⁶⁸ Jeho slova jsou trefná.

* Přeložil Jiří Valja.

** Přeložila Eva Šimečková.

Kiseljov nazval informační válku vůbec nejdůležitějším typem války – a na straně protivníka hovořila předsedkyně Demokratické strany o „očividné válce, avšak vedené na bitevním poli nového druhu“.⁶⁶⁹ Termín „válka“ tu bylo nutno brát doslova. Nejslavnější teoretik válčení Carl von Clausewitz válku definoval jako „násilný čin, jenž má přimět našeho nepřítele, aby se poddal naší vůli“. Co když – jak to deklarovala ruská vojenská doktrína po roce 2010 – moderní technologie dovoluje střetnout se s vůlí nepřítele přímo, bez mezičlánku násilí? Jak to navrhl jeden materiál k vojenskému plánování z roku 2013, mělo by být možné zmobilizovat „protestní potenciál populace“ v rozporu s vlastními zájmy obyvatelstva,⁶⁷⁰ nebo jak to v roce 2014 upřesnil Izborský klub,⁶⁷¹ vyvolat ve Spojených státech „destruktivní paranoidní odraz“.* To je výstižný stručný popis Trumpovy kandidatury: fiktivní postava vyhrála díky hlasům míněným jako protest vůči systému a díky voličům, kteří uvěřili nepravdivým paranoidním fantaziím.

Během ukrajinských prezidentských voleb v roce 2014 Rusko napadlo server ukrajinské ústřední volební komise. Ukrajinské úřady útok zachytily na poslední chvíli. V jiných oblastech měli Ukrajinci méně štěstí. Nejohroivější možnou variantu kyberválky představuje případ, kdy změna počítačového kódu, provedená od klávesnice, má důsledky v trojrozměrném světě. Přesně o to se ruští hackeři na Ukrajině několikrát pokusili, například narušením částí elektrické rozvodné sítě.⁶⁷² Ve Spojených státech se v roce 2016 oba druhy napadení propojily: útok na prezidentské volby byl tentokrát pojat jako přechod z kybersféry do hmotné sféry. Cílem ruské kyberválky bylo uvést Trumpa zdánlivě obvyklými procedurami do Oválné pracovny. Trump ničemu z toho nemusel rozumět, stejně jako elektrická síť nepotřebuje chápat, že je odpojená. Důležitá je jen jedna věc: zhasnou světla.

* Takto ruské vedení vnímalo revoluci na Ukrajině: Pokud Ukrajinci odmítají ruskou nadvládu, musí někdo proti Rusku vést informační válku – a to mohou být jediné Spojené státy. Odtud matoucí komunikace mezi Kremlem, jenž byl Ukrajinou posedlý, a Bílým domem, který o ní skoro neměl tušení: čím více Američané mlčeli, tím silněji Rusové předpokládali, že tedy nepřítel musí konat vskrytu. Rusko proto vedlo válku proti ukrajinské armádě jakožto informační válku a kyberválku proti Evropské unii a Spojeným státům.

Válka Ruska proti Ukrajině byla od samého počátku jednou složkou obecnější snahy rozbít Evropskou unii a Spojené státy. Ruské vedení se s tím nijak netajilo, ruští vojáci a dobrovolníci byli přesvědčení, že nastupují do světové války proti Spojeným státům – a v určitém smyslu to byla pravda. Na jaře 2014, kdy ruské zvláštní síly infiltrovaly jihovýchod Ukrajiny, někteří vojáci očividně usilovali o porážku Ameriky. Jeden voják se v rozhovoru s novinářem vyslovil, že jeho snem je, jak „T-50“ – ruský letoun typu stealth (tedy obtížně zaznamenanatelný) – „letí nad Washingtonem!“⁶⁷³ Podobné představy plnily i fantazii ukrajinských bojovníků na ruské straně: jeden snil o tom, jak na Bílém domě a americkém Kapitolu vyvěsí rudou vlajku.⁶⁷⁴ Když Rusko v červenci 2014 zahájilo druhou velkou vlnu vojenské intervence na Ukrajině, prohlásil velitel Vladimir Antufějev Ukrajinu i Spojené státy společně za „rozpadající se“ státy a předpověděl, že americká „démonská konstrukce“ podlehne zániku.⁶⁷⁵ V srpnu 2014 se po sociálních sítích mimo jiné přičiněním Alexandra Borodaje šířil vtíp o ruské intervenci v USA, zahrnující rasistickou charakteristiku amerického prezidenta. Toho léta působili na americkém území ruští operativci a připravovali se na chystanou intervenci. V září 2014 Sergej Glazjev napsal, že kvůli vítězství ve válce na Ukrajině je nutné „skoncovat“ s „americkou elitou“.⁶⁷⁶ V prosinci 2014 zveřejnil Izborský klub sérii článků na téma nové studené války proti Spojeným státům, jež bude vedena jako válka informační a při níž se „informace naplní dezinformacemi“, přičemž cílem je „zničení některých významných pilířů západní společnosti“.⁶⁷⁷

Do kyberválky se Spojenými státy se zapojila i ruská tajná služba FSB a vojenská rozvědka GRU, obě činné i na Ukrajině. Vysoce aktivní centrum ruské kyberválky, známé pod označením Internetová výzkumná agentura, manipulovalo evropským a americkým veřejným míněním ohledně války Ruska na Ukrajině. Když Trump v červnu 2015 oznámil svou kandidaturu, prošla Internetová výzkumná agentura rozšířením a vyčlenilo se v ní oddělení pro USA. Do práce se v kancelářích v Petrohradu dalo asi devadesát nových zaměstnanců, další byli vysláni na mise do USA. Kromě toho agentura kontaktovala asi stovku amerických politických

aktivistů, kteří sami nevěděli, pro koho pracují. Internetová výzkumná agentura usilovala paralelně s ruskými tajnými službami o to, aby Trump obsadil Oválnou pracovnu.⁶⁷⁸

V roce 2016 bylo jasně patrné, že pro Rusy jsou tyto nové možnosti vzrušující. V únoru 2016 se Putinův kyberporadce Andrej Kruckich chlubil: „Jsme v informační aréně krůček od zisku něčeho, co nám dovolí mluvit s Američany jako rovný s rovným.“⁶⁷⁹ V květnu se jeden důstojník GRU chvástal, že se jeho organizace jménem Vladimira Putina pomstí Hillary Clintonové.⁶⁸⁰ V říjnu, tedy měsíc před americkými volbami, odvysílal Pervyj kanal dlouhou a pozoruhodnou úvahu o nadcházejícím rozpadu Spojených států.⁶⁸¹ V červnu 2017, již po ruském vítězství, se vyslovil sám Putin – s tím, že nikdy nepopíral kyberválku vedenou ruskými dobrovolníky proti Spojeným státům.⁶⁸² Identickou formulaci svého času použil o ruské invazi na Ukrajinu: nikdy nepopíral, že existují dobrovolníci. Putin tu s pomrkáváním přiznal, že Rusko v kyberválce porazilo Spojené státy. V červenci 2018 pak potvrdil, co bylo beztoho každému jasné: „Ano, chtěl jsem, aby vyhrál.“

Víra v americkou výjimečnost se odhalila jako ohromná americká slabina. Pozemní tažení proti Ukrajině se ukázalo být mnohem obtížnější než paralelní kyberválka proti Evropanům a Američanům. Zatímco Ukrajina se bránila, evropští a američtí publicisté rozšiřovali ruskou propagandu. Na rozdíl od Ukrajinců byla Američanům cizí představa, že by internetu mohlo být využito proti nim. V roce 2016 už někteří Američané začali chápat, že se ve vztahu k Ukrajině nechali obloudit ruskou propagandou – ale jen málokdo zaregistroval, že současně probíhá nový útok, a málokdo dokázal předjímat, že jeho vlast může ztratit kontrolu nad realitou.⁶⁸³